

anden. Derimot synes der i de senere aar at ha været en forholdsvis sterkere indsættelse av unge kvinder end i de første aar. I de 3 to-aarsperioder blev der nemlig sat ind følgende kvinder: 18—20 aar: 6, 3, 10; 21—24 aar: 10, 6, 16; 25—29 aar: 15, 7, 24; ialt under 30 aar: 31, 16, 50 eller i procent av hver periodes samlede antal indsættelser: 41 %, 43 %, 58 %; 30 aar og derover: 44, 21, 36 eller 59 %, 57 %, 42 %. Antallet av kvinder under 30 aar er saaledes gaat op fra 41 % til 58 %.

Om tvangsarbeidernes b o s t e d kan merkes: bosted i Kristiania hadde ialt 236 m. og 135 kv., i andre byer 312 m. og 55 kv., i byerne ialt 548 m. og 190 kv., i landdistrikterne 29 m. og 4 kv., intet fast bosted 100 m. og 4 kv. Videre kan merkes at antallet av tvangsarbeidere med bosted i Kristiania var for mændenes vedkommende i nedgang (106, 66, 64), men for kvindernes vedkommende i opgang (50, 20, 65). Av de mænd som blev sat ind i hele 6-aarsperioden, hadde ialt 95 bosted i Bergen, 39 i Stavanger, 27 i Trondhjem, 19 i Fredrikshald, 18 i Kristiansand, 13 i Drammen, 12 i Kristiansund, 11 i Arendal, 11 i Aalesund o. s. v. Av kvindelige tvangsarbeidere hadde 34 bosted i Bergen, 7 i Stavanger, 7 i Trondhjem o. s. v.

~~Straffeanstalten i Riga. Nogle Indtryk fra et Besøg i et russisk Fængsel.~~

Under et Ophold i Riga i Juni Maaned 1913 havde jeg Lejlighed til at bese den store ny Straffeanstalt i denne By. Da det mulig vil interessere dette Tidsskrifts Læsere at faa lidt at vide om Forholdene i et moderne russisk Fængsel, skal jeg her meddele nogle af de interessanteste Indtryk, jeg modtog under dette Besøg.

Forsynet med Anbefalingskrivelse fra Hr. Fængselsdirektor Fussing søgte jeg Audiens hos Guvernøren for Liffland, Hr. Kammerherre Svegintjeff, der bor paa det gamle Slot i Riga. Det var en statelig, ældre Mand, der, iført sin smukke, hvide Uniformsfrakke, gjorde et særdeles distingveret Indtryk, og som talte Fransk som en indfødt. Han modtog mig meget elskværdigt og gav mig straks, da jeg havde fremført mit Ønske, der navnlig gik ud paa at faa den kvindelige Straffeanstalt at se for at kunne anstille Sammenligning med vor egen, den begærede Tilladelse, idet han samtidig gav en Funktionær Ordre til at føre mig over til Generaldirektøren

for Guvernementet Liffands Fængselsvæsen, der havde sine Kontorer i en anden Fløj af Slottet.

Ogsaa Generaldirektøren, Hr. Nowakoff, en yngre, militært uniformeret Herre, modtog mig paa det elskværdigste og stillede sig straks til min Disposition, idet han, ligeledes paa ulasteligt Fransk, udtalte, at det altid var ham en Glæde, naar fremmede Fængselsmænd aflagde Besøg i de ham underlagte Straffeanstalter, af hvilke den i Riga var den største og nyeste.

Efter Aftale kørte Generaldirektøren og jeg den næste Morgen Kl. 9 ud til Straffeanstalten, der er laget i Brug i 1905 eller 1906. Den er højt og frit beliggende lige udenfor Byen, saaledes at der fra Anstaltens Grund haves en vid Udsigt til alle Sider. De smukke Fængselsbygninger, der rager højt op over alle Omgivelserne, tager sig imponerende ud, og man faar straks Indtrykket af, hvilket mægtigt Komplex Straffeanstalten udgør.

Det er da ogsaa en ret betydelig Befolkning, der rummes indenfor disse Mure. Der hensad, da jeg besøgte Anstalten, ca. 1000 Mandfanger og ca. 300 Kvindefanger. Mænd og Kvinder er selvfølgelig skarpt adskillede fra hverandre, og Kvindefængslet udgør en Bygning for sig selv. Kun Guds-tjenesten foregaar for de ortodokse Fangers Vedkommende i Fællesskab, idet Mænd og Kvinder sidder paa hver sin Side af en Gang, der strækker sig gennem hele Salens Længde. Der findes i Straffeanstalten tre Kirkesale, en for de ortodokse Fanger, en for de romersk-katolske og en for de evangelisk-lutherske, alle tre smukke og stemningsfulde Rum.

Generaldirektøren klagede forøvrigt over, at Fængslet for Tiden var overfyldt, og at dets Befolkning havde en noget anden Karakter end den, for hvem Anstalten oprindeligt var bestemt. Anstalten er nemlig indrettet for Fanger, der skal afsone Strafarbejde, svarende til vort Tugt- og Forbedringshusarbejde (»peine de la réclusion«), medens det strengere Strafarbejde (»travaux forcés de bagne«) afsones i de sibiriske Fængsler. Da disse imidlertid som Følge af de revolutionære Forhold efter den russisk-japanske Krig for Tiden er overfyldte, har man maattet lade mange af de Personer, der idømtes Deportation til de sibiriske Fængsler for Deltagelse i den særlige lettiske Opstand, afsone deres Straf i Riga. Disse »forçats« udgør nu en ret betydelig og ikke den mindst besværlige Del af Anstaltens Befolkning. Forøvrigt erklærede Generaldirektøren, at de disciplinære Forhold i Anstal-

ten var gode, og Undvigelse kendtes ikke, idet Straffeanstalten udenfor Ringmuren er bevogtet af Soldater med skarpladte Geværer.

Forst besaa vi Kvindefængslet. Kvindefangerne behandles dels i Fællesskab, dels i Celle. Ventilationen i Fængslet var upaaklagelig, og Fællesarbejdssalene, hvor der var meget højt til Loftet, var store og lyse Rum. I hver Sal fandtes 30 à 40 Kvinder, blandt hvilke mange af udpræget slavisk Type. Interessantest var en Snes Zigøjnerinder, der stammede fra Sydrusland, og som paa deres Vagabonderings- og Tyvetogter op igennem Rusland var havnet her i Fængslet. Det var gennemgaaende smukke Kvinder, der med deres kulsorte Haar og Øjne stod i skarp Modsætning til de andre Fanger.

Naar vi kom ind i en Sal, stillede Fangerne sig op i Række, og Generaldirektoren gik hen foran dem og sagde Goddag. Fangerne istemte da med høj Røst en længere Velkomsthilsen til Generaldirektoren, og dette gentog sig, hvor vi kom hen i Fængslet. Ogsaa Opsynene, navnlig de mandlige, afgav med høj Røst Melding til Generaldirektoren, naar de saa ham, idet de samtidig gjorde stram militær Honnor. I Kvindefængslet var der udelukkende kvindeligt Opsyn. De var nette og tækkelige i deres Sommeruniformer, der i høj Grad mindede om de tilsvarende Uniformer ved vor hjemlige kvindelige Straffeanstalt. Navnlig gjorde Overopsynsdamen og Sygeplejersken et særdeles sympatetisk Indtryk.

Nogle af Arbejdssalene brugtes tillige om Natten til Sovesale. Fangerne laa i Jærnsenge, der ved Hovedgærdet var fastgjorte til Væggene i Salen. Om Dagen var disse Senge, der kunde drejes omkring en Stang ved Hovedgærdet, fæstet lodret opad Væggene. Paa mit Spørgsmaal, om man ikke mærkede til Ulemper ved saaledes at lade Fangerne sove i Fællesskab, og om navnlig de i vor kvindelige Straffeanstalt saa ofte forekommende Forsøg paa kønslige Tilnærmelser mellem Fangerne ikke ogsaa fandt Sted paa Riga Straffeanstalt og fremmedes ved denne Soven i Fællesskab, erklærede Direktoren, at man ikke havde mærket noget hertil. Han antog, at Fangerne gennemgaaende stod paa et saa primitivt Standpunkt og var i den Grad Naturmennesker, at de ikke kendte noget til disse uheldige Følger af Civilisationen.

Paa Arbejdssalene havde Modrene deres smaa Børn hos sig. De havde Tilladelse til at beholde dem, til de var 4 Aar gamle. Som bekendt maa i vor kvindelige Straffeanstalt Bør-

nene kun blive hos Moderen, til de har fyldt 1 Aar. Omend meget taler for at udvide denne Tilladelse i ethvert Fald til Barnets 2det Aar, vilde det næppe være tilraadeligt at gaa saa vidt, som man har gjort i Riga. Barnet bør ikke i sit senere Liv kunne erindre noget om sit Ophold i Fængslet, og fuld Sikkerhed herfor har man ikke, naar det først forlader dette i sit 4de Aar.

En Del af Fangerne sysselsattes ved Værkplukning. Generaldirektøren fremhævede som et Fortrin ved dette Arbejde, hvormed vi herhjemme jo kun sysselsætter Fanger, der ikke kan udrette andet Arbejde, eller som afsoner disciplinære Straffe, at det paa Grund af den stærke Tjærelugt maatte betragtes som sundt navnlig for de Fanger, der lider af Sygdomme i Aandedrætsorganerne.

Her i Kvindefængslet findes ogsaa Anstaltens store Vaskeri, hvor et betydeligt Antal Kvindefanger besørger al Vask, Rulning og Strygning for Anstalten. Alt har her Præget af den største Orden og Renlighed, og navnlig Rulle- og Strygestuerne gjorde et særdeles tiltalende Indtryk.

Overalt i Anstalten findes der Jærntrapper og høje, lyse Korridorer, bl. a. ogsaa i Celleafdelingerne. Cellerne er gode og rummelige og forsynede med det sædvanlige Inventar. Blandt de kvindelige Cellefanger tiltrak særlig en, i hvis Celle Generaldirektøren førte mig ind, sig min Opmærksomhed. Hun var indsat paa Grund af en politisk Forseelse, og det lod til, at hun blev behandlet efter et mildere Reglement end det almindelige. Hun bar saaledes ikke Fangedragt. I sin Celle havde hun en Chaiselongue, og hun arbejdede paa Broderier for egen Regning.

Vi begav os nu over i Mandfængslet, der ligesom Kvindefængslet bestaar af store Fællesarbejdssale og Celleafdelinger. Her findes endvidere Bageriet, hvor Mandfanger bager alt Brød til Anstaltens eget Forbrug. De enkelte Brød var meget store og havde en ikke ubehagelig Smag, en Mellemting mellem vort Sigtebrød og Rugbrød.

Arbejdet i Anstaltens store Fælleskøkken besørages ligeledes af Mandfanger. De mægtige Gryder var fulde af gule Ærter, der var særdeles velsmagende. Fangerne faar Flæsk til Ærterne, men ikke Kød. Tre Gange daglig faar de The, Russernes yndede Nationaldrik. Gennemgaaende var de kraftige og sunde af Udseende, om end noget blege som Følge af Indespærringen.

Vor Runde i Mandfængslet endte paa de store Kon-

torer, hvor en Fange, der havde anmodet om at faa Generaldirektøren i Tale, blev fremstillet for denne. Han var mørk af Ydre og havde sorte, stikkende Øjne. Mellem hans Ben hang der svære Lænker, som vanskeliggjorde hans Gang. Da Samtalen førtes paa Russisk, forstod jeg ikke, hvad der blev sagt, men paa Hjenturen fra Fængslet gav Generaldirektøren mig interessante Oplysninger om denne Fange. Det var en polsk Fyrste, der var idømt 20 Aars strængt Straf-arbejde for en politisk Forbrydelse. Han skulde egentlig have været sendt til Sibirien, men paa Grund af den ovennævnte Overfyldning i de derværende Fængsler var han bleven indsat i Riga Straffeanstalt, hvor han optraadte som en ret ubehagelig og fordringsfuld Fange. Han havde været Fører for en Bande, der i politisk Øjemed havde udplyndret et Ilkog efter først at have bragt det til at løbe af Skinnerne, hvorved ca. 40 Mennesker blev dræbt. De vidste, at der var mange Penge med Toget, og de havde tilegnet sig 4 à 500,000 Rubler. Fangens Opførsel var ganske god, men man maatte idelig være paa sin Post for at forhindre ham i at sætte sig i Forbindelse med sine paa fri Fod værende Partifæller, med hvem han stadig forsøgte Korrespondance. Lænkerne skulde han bære i den første Fjerdedel af Straffetiden, og da han kun havde været 3 Aar i Anstalten, vilde han allsaa først blive fri for dem om 2 Aar. Om nogen Benaadning vilde der næppe blive Tale.

Til sidst viste Generaldirektøren mig Anstaltens Sygeafdeling. Denne ligger i en stor Bygning for sig selv og bestaar af store, lyse Operationsstuer, Fællesstuer og Celleafdelinger for de syge Fanger. Her indlægges ogsaa Fanger fra Liflands andre Fængsler, naar de skal underkastes Operationer, og Lægen havde en hel Stab — 6 à 7 — yngre Læger til sin Assistance. Paa Operationsstuerne fandtes store Skabe, fulde af den moderne Kirurgis Instrumenter. Endvidere saas en Mængde Bakteriekulturer. Overalt stilledes de strængeste Fordringer til Renlighed og Orden, og Sygehuset syntes gennemgaaende at fyldestgøre alle de Krav, der stilles til et moderne Hospital.

Kun et Sted blev man trist til Mode ved at aflægge Besøg. Det var en stor Sal paa Mandsafdelingen, hvor der henlaa ca. 50 tuberkulose Fanger, der alle syntes at være haardt angrebne. Unægtelig frembyder en saadan Tuberkulosesal et uhyggeligt og sorgeligt Skue, og i ethvert Fald en ikke lægekyndig maa faa det Indtryk, at de Stakler, der indlægges

dér, kun kan blive daarligere og gensidig maa inficere hverandre. Men denne Samling af de tuberkuløse Fanger paa én Stue er jo nødvendig for at forhindre Sygdommens Udbredelse i Fængslet og kan ikke lægges dette til Last. Ogsaa i vore Fængsler finder dette Sted i Henhold til den ny Tuberkuloselov. De fra tidligere Tider kendte specifikke Fængsels sygdomme, bl. a. ogsaa Fængselstuberkulosen, der opstod i selve Fængslet og skyldtes Opholdet i dette, er nu paa Grund af de forbedrede hygiejniske Forhold i vore Fængsler saa godt som fuldstændig forsvundne. Naar der nu findes tuberkuløse Fanger i vore Fængsler, har de været angrebne af denne Sygdom allerede ved Indsættelsen, og der kan i ethvert Fald kun være Tale om, at det indespærrede Liv bevirker en Forværrelse af deres Helbredstilstand. Utvivlsomt er Forholdet det samme i Riga Straffeanstalt, der jo kun har været i Brug i nogle faa Aar, og hvor som sagt de hygiejniske Forhold gennemgaaende syntes at være fortræffelige.

Om Riga Straffeanstalt kan opstilles som Norm for Tilstanden i Ruslands Fængsler, i ethvert Fald de nyere, skal jeg lade være usagt, da jeg ingen Erfaring har i saa Henseende. Men sikkert er det, at denne Anstalt staar fuldt paa Højde med og i visse Retninger — f. Eks. for Sygehusets Vedkommende — over de Fængsler, jeg har set i andre Lande, og Generaldirektør Nowakoff synes at være en Mand, der nærer levende Interesse for alt nyt paa Fængselsvæsenets Omraade, og som i alle Retninger stræber efter at holde Liflands Fængsler paa Højde med Tidens Krav.

Christianshavns Straffeanstalt, d. 12. Oktober 1913.

Adolf Goos.